

Kauppa- ja teollisuus ministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto

Viite HARE KTM059:00/2003, 10.2.2004

Asia **Lausunto hallituksen esityksestä laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin**

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt IPR University Centeriltä lausuntoa otsikkoasiassa. Instituutti esittää lausuntonaan seuraavan.

Yleisesti ehdotuksesta

Ehdotettua korkeakouluissa tehtäviä keksintöjä koskevaa lakia on valmisteltu useita vuosia. Monet niistä ongelmista, joihin valmisteluprosessin aikana on kiinnitetty huomiota, on ehdotetussa luonnoksessa hallituksen esitykseksi ratkaistu. Kokonaisuudessaan ehdotettu laki ottaa tasapainoisesti huomioon korkeakoulututkijoiden, korkeakoulujen ja rahoittajien edut.

Myös lakiteknisesti lakiehdotus on viimeistelty ja se voidaan IPR University Centerin mielestä ottaa lainsäädännön perustaksi. Kiinnitämme kuitenkin huomiota muutamiin ehdotuksessa oleviin seikkoihin, jotka tulisi vielä ottaa huomioon jatkovalmistelussa.

Tarkemmat määräykset

Lakiehdotuksessa on melko yksityiskohtaiset säännökset niistä menettelyistä, joita korkeakoulujen tulee noudattaa, kun se haluaa ottaa oikeudet henkilöstönsä tekemiin keksintöihin. Ehdotuksen 14 §:ssä säädetään, että tarkempia säännöksiä esimerkiksi keksintöilmoituksen tekemisestä, oikeuksien siirtymisestä sekä korvausten määräytymisestä ja maksamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotuksen perusteluissa viitataan siihen, että korkeakoulut voisivat antaa niin sanottuja keksintöohjesääntöjä, joissa voisi olla tarkemmat säännökset esimerkiksi keksintökorvauksista. Koska ehdotettua lakia sovelletaan käytännössä hyvin erilaisissa ja erikokoisissa korkeakouluissa, olisi tarkoituksenmukaista, että korkeakouluille annettaisiin suhteellisen suuri mahdollisuus korkeakoulukohtaisiin ratkaisuihin. Koska laki itsessään on pakottava, näin menetellen otettaisiin myös paremmin huomioon korkeakoulujen itsehallinto.

Lakiehdotuksen 14 §:ssä tulisikin ensisijaisesti antaa korkeakoululle mahdollisuus antaa tarkempia määräyksiä lainkohdassa mainituista asioista keksintöohjesääntönsä. Valtioneuvoston mahdollisuus antaa asetuksella tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta tulisi olla toissijainen ja koskea ainoastaan kaikille korkeakouluille yhteisiä seikkoja.

Taloudelliset kysymykset

Keksintöjen yhteydessä aktualisoituu monia taloudellisia ja palkkapolitiittisia kysymyksiä. Ehdotuksessa viitataan siihen, että nämä voidaan ottaa huomioon opetusministeriön kanssa käytävissä tulossopimusneuvotteluissa. Mikäli korkeakouluille ei osoiteta lisärahoitusta ehdotetun lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi, on olemassa riski siitä, että korkeakoulujen sijoitukset innovaatiopolitiikan ovat näennäisiä ja lain tavoitteiden toteutuminen käytännössä vaikeutuu. Ehdotuksessa tulisikin todeta selkeästi, että korkeakouluille lakiehdotuksen mukaan tulevat uudet tehtävät edellyttävät lisärahoitusta.

Keksijän roolit

Nykyisin korkeakoulututkija saattaa olla myös konsultti tai suoraan työsuhteessa yksityiseen yritykseen joko siten, että hän toimii eri rooleissaan osa-aikaisesti tai hyödyntää virkavapautta korkeakoulututkijan työ- tai virkasuhteesta. Tästä saattaa aiheutua tilanteita, joissa keksijä on ehdotetun lain mukaan ilmoitusvelvollinen keksinnöstä korkeakoululle ja samanaikaisesti työsuhdekeksintölain mukaan yksityiselle yritykselle. Vaikka tilanteet käytännössä lienevät ratkaistavissa, tulisi näiden tilanteiden ratkaisemisen suuntaviivat antaa ehdotetun lain perusteluissa.

Korkeakoulun velvollisuudet

Ehdotetussa laissa ei säännellä sitä, kuinka oikeudet keksintöön ottaneen korkeakoulun tulisi keksintöä hyödyntää. Mikäli korkeakoulu on passiivinen tai ei onnistu hankkimaan keksinnölle kaupallista hyödyntäjää, tulisi ehdotetussa laissa selkeästi säätää, että keksijä saa niin halutessaan oikeuden keksintöön takaisin. Sama koskee tilanteita, joissa korkeakoulu ei enää katso tarkoituksenmukaiseksi pitää patenttia voimassa.

Perusteluissa olisi myös hyvä mainita sellaisesta korvausmallista, jossa keksijä on korkeakoulun kanssa keksinnön osaomistajana. Korkeakoulun maksama keksintökorvaus voisi näissä tapauksissa olla vastaavasti vaatimattomampi.

Työsuhdekeksintölain muutos

Työsuhdekeksintölakiin ehdotettu muutos on kirjoitettu muotoon, jonka mukaan lakia ei sovellettaisi korkeakoulun tai Suomen Akatemian palveluksessa olevaan henkilöön. Selkeämpää olisi todeta, että korkeakoulun tai Suomen Akatemian palveluksessa olevan henkilön tekemään keksintöön sovelletaan oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annettua lakia.

Helsingissä maaliskuun 2. päivänä 2004

Niklas Bruun
Professori, johtaja
IPR University Center